

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. Силвия Иванова Филкова, д. оз.

Член на Научно жури съгласно Заповед № Р-109-51/15.02.2024г. на Ректора на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна

Относно: *Защита на дисертационен труд на тема „Социално-психологичен и диагностичен подход на медицинския лаборант като част от мултидисциплинарен екип за лечение на пациенти със SARS-COV-2“ разработен от ст. преп. Ивелина Драгиева Добрева от специалност Медицински лаборант към Медицински колеж при Тракийски университет Стара Загора за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ в област на висшето образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.4 Обществено здраве, по научна специалност „Управление на здравните грижи“.*

На основание Протокол № 1/26.02.2024г. от първо заседание на Научното жури съм определена да изготвя рецензия.

В приложените от ст. преп. Ивелина Добрева документи и материали на електронен и хартиен носител са спазени изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България, Правилник за прилагане на закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за развитието на академичния състав в Медицински университет – Варна.

Кратки биографични данни

Ивелина Добрева завършва УПК специалност Медицински лаборант в ИПЗК гр. Пловдив през 1990г. Надгражда с Полувисше образование по същата специалност през 1995г. в ПМИ гр. Пловдив, а през 2011г. придобива ОКС Бакалавър по специалност Управление на Здравните грижи към Медицински факултет на Тракийски Университет - гр. Стара Загора. През 2015г. придобива ОКС Магистър по Специалност: Управление на здравните грижи в Медицински Университет гр. Пловдив.

Професионалният опит Ивелина Добрева започва през 1990г. като медицински лаборант в Клинична лаборатория към ОПБ Стара Загора в продължение на шест години. В края на 1996 г. започва работа в Централна Клинична лаборатория към УМБАЛ „Проф. Ст. Киркович“ гр. Стара Загора за период от 10 години. През 2006г. е назначена на Длъжност: Медицински лаборант в Клинична лаборатория към ДКЦ „Ритъм“ гр. Стара Загора. През 2012 г. до сега работи като Медицински лаборант в Клинична лаборатория към МЦ-МК Берое ЕООД гр. Стара Загора.

Преподавателската кариера на докторантката започва през 2011г. като преподавател в специалност Медицински лаборант към Медицински колеж към Тракийски университет - гр. Стара Загора, а през 2016г. получава научното звание старши преподавател.

Ръководи занятия по учебни дисциплини: Клинична лаборатория и Клинична практика.

Участва в програма Еразъм през 2013г. в Медицински колеж към Латвийския университет, в Република Македония в Университетът Св. Климент Охридски в Битоля през 2018г. и в Университетът „Гоце Делчев“ – Щип през 2019.

Има над 30 публикации и 14 участия в проекти.

Актуалност и значимост на темата

След няколко китайски епидемии, които засягат обширни региони в Китай, при което се обявява извънредна обстановка заради нови, непознати вируси, в началото на 2020 е обявено разпространението на нов вид вирус, наречен COVID-19 (или в някои случаи Коронавирус). Според Световната здравна организация (СЗО,) болестта, причинена от новия корона вирус, 2019-nCoV (SARS-CoV-2) вече официално се нарича COVID-19. Поради възможността вирусът да се разпространи в страни с по-слабо развито здравеопазване, СЗО обяви епидемият от COVID-19 за извънредна ситуация в областта на общественото здравеопазване от международно значение (PHEIC). В този момент няма налични нито ваксини, нито специфично лечение за това заболяване. Глобалното извънредно положение свързано с Коронавируса продължава до 05 май 2023 г. СЗО официално слага край на пандемията причинена от COVID-19, продължила официално 3 години и 2 месеца.

Разпространението на COVID-19 и предприетите мерки за неговото ограничаване и справяне със здравната и задълбочаващата се икономическа криза в световен мащаб обуславят огромното медико-социално значение на проблема разглеждан в дисертационният труд на ст. преп. Ивелина Добрева. Както споделя докторантката в научни проучвания се установява, че пандемията от COVID-19 се отразява върху психичното здраве на населението и специалистите по здравни грижи.

Проучването и анализа на тази проблематика е от ключово значение за предоставянето на оптимални, ефективни и превантивни интервенции за лицата с най-висок риск, което изисква идентифициране на потребностите и разработване и предлагане на нови или допълнителни здравни услуги. Възниква потребност от приложение на специфичен социално-психологичен и диагностичен подход към пациентите и медицинските лаборанти като част от мултидисциплинарния екип за лечение на пациенти със SARS-COV-2. Уместно е да се приложи допълнително обучение, както и включване на психолог в мултидисциплинарните медицински екипи, работещи в рискова среда.

Структура и съдържание на дисертационния труд

Представеният за рецензиране научен труд е структуриран съгласно възприетите у нас съвременни стандарти и изискванията на Медицински университет проф. д-р „Параскев

Стоянов“ – Варна относно дисертация за присъждане на научна степен „доктор“. Дисертационният труд е написан на 159 страници. Включва литературен обзор (51 страници), цел, задачи, методи, материали, организация на проучването (8 страници), резултати и анализ (64 страници), Подходи за подобряване и поддържане на психичното здраве на медицинските лаборанти (11 страници), заключение, изводи, препоръки и приноси. Трудът е онагледен с използвани 16 таблици, 52 фигури и 3 приложения. Цитирани са 152 литературни източници, от които 66 на кирилица и 86 на латиница.

Цел, задачи, хипотези.

Целта на дисертационният труд е точно и ясно формулирана: Да се изследва необходимостта от социално-психологичен и диагностичен подход на медицинския лаборант като част от мултидисциплинарен екип за диагностика и лечение на пациенти със Sars-Cov-2.

За нейното постигане са поставени пет конкретни и реалистични задачи, които са базирани на три хипотези за наличие на напрежение и тревожност от страна на пациентите и медицинските лаборанти.

Материал, методи, инструментариум.

Предмет на проучването са психичното здраве на пациентите и медицинския персонал, както и нуждата от специфичен подход от страна на медицинския лаборант като част от мултидисциплинарния екип.

Обект на изследване са 200 участници в проучването разпределени в три групи:

- Първа група - лекари и медицински сестри - работещи с хоспитализирани и амбулаторни пациенти със Sars-Cov-2 (n=50) от гр. Стара Загора;
- Втора група - медицински лаборанти осъществяващи лабораторни изследвания на пациенти със Sars-Cov-2 в гр. Стара Загора (n=50);
- Трета група - пациенти преболедували Sars-Cov-2 в амбулаторни условия или в болнична среда в гр. Стара Загора (n=100).

Приложени са собствено разработени анкетни карти за всяка от анкетирани групи, които включват отворени и затворени въпроси.

Резултати и обсъждане

Резултатите на дисертационния труд са представени съобразно с поставените цели.

От анализа на получените резултати става ясно, че по време на пандемията работейки в рисковата среда здравните работници са поели ежедневните си задължения сравнително спокойно и отговорно. Въпреки това близо половината анкетирани здравни специалисти смятат, че е необходима допълнителна подготовка за подходящ поведенчески подход от страна на медицинските специалисти към пациентите с COVID-19.

Резултатите от проучването показват, че голяма част от членовете на мултидисциплинарния екип са на мнение, че медицинския лаборант има логистично-организационна роля за диагностиката, която допринася за по-бързото установяване на

състоянието на пациента. Всички анкетирани специалисти споделят чувство на уважение към труда на медицинския лаборант и изразяват своята признателност за ефективната съвместна дейност между членовете на мултидисциплинарния екип, разглеждайки техните трудови задължения като възможност за постигане на по-високи терапевтични резултати за пациентите.

На всички анкетирани се е налагало да дават резултати от тестове за COVID-19 на пациенти и са ставали свидетели на тревожни реакции от тяхна страна, очаквайки състрадание и съвет.

От проучването става ясно, че малко над 2/3 от медицинските лаборанти са били притеснени относно работата им на първа линия по време на пандемията от COVID-19. Почти всички са изпитали стрес в различна степен. Отчита се увеличено натоварване при всички анкетирани медицински лаборанти. Усещане за нервност в резултат от негативните преживявания по време на пандемията се установява при 82,00% от анкетираните лаборанти.

Тези резултати предполагат необходимостта от внедряването на подходи, които биха допринесли за снижаване нивото на стрес и тревожност на медицинските лаборанти не само в условията на здравна криза (каквато е пандемията от COVID-19), а и в ежедневната им работа.

Оригинален принос на докторантката е не само дефинирането на проблем, но за неговото преодоляване тя предлага подходи за подобряване и поддържане на психичното здраве на медицинските лаборанти. Значима част от дисертационният труд на ст. преп. Ивелина Добрева е разработването и представянето на Модел за превенция на психичното здраве на медицинските лаборанти с предназначение за анализ и оценка на психичното здраве на медицинските лаборанти и прилагане на превантивни мерки за борба с професионалния стрес.

На базата на проучената литература, резултатите от собственото проучване и професионалният си опит ст. преп. Ивелина Добрева синтезира произтичащи от резултатите препоръки и предложения, насочени към Министерството на здравеопазването, към БАПЗГ и Медицинските университети и към ръководствата на специалността „Медицински лаборант“ в Медицинските колежи.

Приемам приносите с теоретично-познавателен и с практико-приложен характер, които са общо осем. Според мен основната заслуга на дисертацията са разработеният модел за превенция на психичното здраве на медицинските лаборанти и алгоритъм за прилагането му и предложените тематични единици за СДО на медицинските лаборанти за изграждане на специфичен социално-психологически подход към пациентите по време на лабораторния контрол.

Дисертационният труд е написан на добър език, прецизен по отношение на терминологията. Технически дисертацията е оформена според приетите изисквания.

Публикации по темата на дисертационния труд

Във връзка с дисертационния труд докторантката представя две реални публикации, които отговарят на критериите, заложи в правилника за развитие на академичния състав на Медицински университет Варна. Публикувани са в сборник от научни конференции, представят реално постиженията на докторантката и съдействат за популяризирането на резултатите от проучването сред научната общественост.

Оценка на автореферата

Авторефератът достоверно възпроизвежда дисертационния труд. Подготвен е в обем на 68 стандартни страници и е съставен от задължителните компоненти, представящи точно структурата и съдържанието, приносите и публикациите по дисертационния труд.

Заключение

Представеният от ст. преп. Ивелина Добрева научен труд се отличава с актуалност и оригиналност. Има комплексен и оригинален характер. Изпълнен е задълбочено и има потенциал за практическа приложимост. Чрез рецензираният дисертационен труд и представените публикации ст. преп. Ивелина Добрева демонстрира знания по темата и умения за анализ на научни тези и авторска интерпретация.

В заключение дисертацията отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за развитието на академичния състав в Медицински университет – Варна, поради което убедено давам своята положителна оценка и предлагам на уважаемите членове на Научното жури да гласуват положително за присъждане на ст. преп. Ивелина Драгиева Добрева образователна и научна степен „Доктор“ в област на висшето образование „7. Здравеопазване и спорт“, професионално направление „7.4 Обществено здраве“, по научна специалност „Управление на здравните грижи“.

10.04.2024г.

Член на Научно жури:

Доц. Силвия Филкова, д. оз.

Заличено на основание чл. 5,
§1, 6. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679